

שיעור ה: בדין ערבות (חלק א)

Session #5: Intra-Corporate Responsibility – "Arvut" (part 1)

(1) ויקרא יט, טו-יח

לֹא־תֵעָשֶׂה עוֹל בְּמִשְׁפָּט לֹא־תִשָּׂא פְּנֵי־דָל וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גָדוֹל בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ:
לֹא־תִלְךָ רֶכֶל בְּעַמֶּיךָ לֹא תַעֲמֹד עַל־דָּם רֵעֶךָ אֲנִי ה'!
לֹא־תִשָּׂא אֶת־אָחִיךָ בְּלִבְבְּךָ הֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת־עַמִּיתְךָ וְלֹא־תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא:
לֹא־תִקַּם וְלֹא־תִטָּר אֶת־בְּנֵי עַמְּךָ וְאַהֲבַת לִדְעֶךָ כַּמוֹךָ אֲנִי ה'!

(2) ספרא קדושים פרשה ב

ומנין שאם אתה יודע לו עדות אין אתה רשאי לשתוק עליה תלמוד לומר לא תעמוד על דם רעך,
ומנין אם ראית טובע בנהר או ליסטים באים עליו או חיה רעה באה עליו חייב אתה להצילו בנפשו
תלמוד לומר לא תעמוד על דם רעך,
ומנין לרודף אחר חבירו להורגו ואחר הזכור ואחר נערה המאורס' חייב אתה להצילו בנפשו תלמוד
לומר ולא תעמד על דם רעך,

(3) רמב"ם רוצח ושמירת נפש א' י"ד

כל היכול להציל ולא הציל, עובר על לא תעמד על דם רעך. וכן הרואה את חבירו טובע בים, או ליסטים
באין עליו, או חיה רעה באה עליו, ויכול להצילו הוא בעצמו, או שישכור אחרים להצילו, ולא הציל,
או ששמע גויים או מוסרין מחשבין עליו רעה או טומנין לו פח ולא גלה אוזן חבירו והודיעו, או
שידע בגוי או באנס שהוא קובל על חבירו, ויכול לפייסו בגלל חבירו ולהסיר מה בליבו ולא פייסו,
וכל כיוצא בדברים אלו, העושה אותם עובר על לא תעמד על דם רעך:

(4) ערכין טז ע"ב

מנין לרואה בחבירו דבר מגונה שחייב להוכיחו שנאמר הוכח תוכיח

(5) רמב"ם דעות ו: יז

ז. כשיחטא איש לאיש לא ישטמנו וישתוק, כמו שנאמר ברשעים ולא דבר אבשלום עם אמנון למרע ועד
טוב כי שנא אבשלום את אמנון, אלא מצוה עליו להודיעו ולומר לו, למה עשית לי כך וכך, ולמה חטאת
לי בדבר פלוני, שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך. ואם חזר, ובקש ממנו למחול לו, צריך למחול, ולא
יהא המוחל אכזרי, שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים וג':
ח. הרואה חבירו שחטא או שהוא הולך בדרך לא טובה, מצוה להחזירו למוטב, ולהודיעו שהוא
חוטא על עצמו במעשיו הרעים, שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך:
המוכיח את חברו, בין בדברים שבינו לבין בן בדברים שבינו לבין המקום, צריך להוכיחו בינו
לבין עצמו, וידבר לו בנחת ובלשון רכה, ויודיעו שאינו אומר לו אלא לטובתו ולהביאו לחיי
העולם הבא. אם קבל ממנו, מוטב, ואם לאו, יוכיח פעם שניה, ושלישית, וכן תמיד חייב להוכיח,
עד שיכהו החוטא ויאמר לו, איני שומע. וכל שאפשר בידו למחות ואינו ממחה, הוא נתפש בעון
אלו כולם שאפשר לו למחות בהן:

(6) ירושלמי נדרים ט: ד (מא ע"ג)

כתיב: לא תקום ולא תטור את בני עמך. היך עבדה? הוה מקטע קופד ומחת סכינא לידוי, תחזור ותמחי לידיה?!

(7) ויקרא כ, א-ה

וידבר ה' אל-משה לאמר: ואל-בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל ומן-הגרו הגר בישראל אשר יתן מזרעו למולך מות יומת עם הארץ ירגמוהו באבן: ואני אתן את-פני באיש ההוא והכרתי אותו מקרב עמו כי מזרעו נתן למולך למען טמא את-מקדשי ולחלל את-שם קדשי: ואם העלם יעלימו עם הארץ את-עיניהם מן-האיש ההוא בתתו מזרעו למולך לבלתי המית אותו: ושמתי אני את-פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אותו ואתו כל-הזנים אחריו לזנות אחרי המולך מקרב עמם:

(8) יהושע ז, א-כז

וימעלו בני-ישראל מעל בחרם ויקח עכן בן-פרמי בן-זבדי בן-זרח למטה יהודה מן-החרם ויחר אף ה' בבני ישראל: וישלח יהושע אנשים מיריחו העי אשר עם-בית און מקדש לבית אל ויאמר אליהם לאמר עלו ורגלו את-הארץ ויעלו האנשים וירגלו את-העי: וישבו אל-יהושע ויאמרו אליהם אל-יעל כל-העם כאלפים איש או בשלשת אלפים איש יעלו ויכו את-העי אל-תגער שמה את-כל-העם כי מעט המד: ויעלו מן-העם שמה בשלשת אלפים איש וינסו לפני אנשי העי: ויכו מהם אנשי העי בשלשים וששה איש וירדפום לפני השער עד-השברים ויכוס במוד וימס לבב-העם והי למים: ויקרע יהושע שמלתיו ויפל על-פניו ארצה לפני ארון ה' עד-הערב הוא וזקני ישראל ויעלו עפר על-ראשם: ויאמר יהושע אהיה אדני ה' למה העברת העביר את-העם הזה את-הירדן לתת אתנו ביד האמרי להאבידנו ולו הוואלנו ונשב בעבר הירדן: כי אדני מה אמר אחרי אשר הפך ישראל ערף לפני איביו: וישמעו הכנעני וכל יושבי הארץ ונסבו עלינו והכריתו את-שמונו מן-הארץ ומה-תעשה לשמך הגדול: ויאמר ה' אל-יהושע קם לך למה זה אתה נפל על-פניך: חטא ישראל וגם עברו את-בריתי אשר צויתי אותם וגם לקחו מן-החרם וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם: ולא יכלו בני ישראל לקום לפני איביהם ערף יפנו לפני איביהם כי היו לחרם לא אוסיף להיות עמכם אם-לא תשמידו החרם מקרבכם: קם קדש את-העם ואמרת התקדשו למחר כי כה אמר ה' אלהי ישראל חרם בקרבך ישראל לא תוכל לקום לפני איביך עד-הסידכם החרם מקרבכם: ונקרבתם בפקר לשבטיכם והיה השבט אשר-ילכדנו ה' יקרב למשפחות והמשפחה אשר-ילכדה ה' תקרב לבתים והבית אשר ילכדנו ה' יקרב לגברים: והיה הנלכד בחרם ישרף באש אתו ואת-כל-אשר-לו כי עבר את-ברית ה' וכי-עשה נבלה בישראל: וישכם יהושע בפקר ויקרב את-ישראל לשבטיו וילכד שבט יהודה: ויקרב את-משפחת יהודה וילכד את משפחת הזרחי ויקרב את-משפחת הזרחי לגברים וילכד זבדי: ויקרב את-ביתו לגברים וילכד עכן בן-פרמי בן-זבדי בן-זרח למטה יהודה: ויאמר יהושע אל-עכן בני שים-נא כבוד לה' אלהי ישראל ותן-לו תודה והגד-נא לי מה עשית אל-תכחד ממני: ויען עכן את-יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי: ואראה וארא בשלל אדדת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף ולשון זהב אחד חמשים שקלים משקלו ואחמדם ואקחם והנם טמונים בארץ בתוך האהלי והכסף תחתיה: וישלח יהושע מלאכים וירצו האהלה והנה טמונה באהלו והכסף תחתיה: ויקחום מתוך האהלה ויבאום אל-יהושע ואל כל-בני ישראל ויצקם לפני ה': ויקח יהושע את-עכן בן-זרח ואת-הכסף ואת-האדדת ואת-לשון הזהב ואת-בניו ואת-בנותיו ואת-שורו ואת-חמורו ואת-צאנו ואת-אהלו ואת-כל-אשר-לו וכל-ישראל עמו ויעלו אתם עמק עכור: ויאמר יהושע מה עברתנו יעברך ה' ביום הזה וירגמו אותו כל-ישראל אבן וישרפו אתם באש ויסקלו אתם באבנים: ויקימו עליו גל-אבנים גדול עד היום הזה וישב ה' מחרון אפו על-בן קרא שם המקום ההוא עמק עכור עד היום הזה:

(9) יהושע כב, כ

הלואו עכן בן-זרח מעל מעל בחרם ועל-כל-עדת ישראל היה קצף והוא איש אחד לא גוע בעונו:

(10) דברים כט:כח

הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ וְהַנְּגִלָּת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד-עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

(11) סנהדרין מג ע"ב-מד ע"א

כתנאי הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם למה נקוד על לנו ולבנינו ועל עי"ן שבעד מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן דברי ר' יהודה.
א"ל ר' נחמיה וכי ענש על הנסתרות לעולם והלא כבר נאמר עד עולם אלא כשם שלא ענש על הנסתרות כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן אלא עכן מאי טעמא איענוש משום דהוו ידעי ביה אשתו ובניו.

(12) מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דבחדש פרשה ה

רבי אומר, להודיע שבחן של ישראל, שכשעמדו כולן על הר סיני לקבל התורה השוו כולם לב אחד לקבל מלכות שמים בשמחה, ולא עוד, אלא שהיו ממשכנין עצמן זה על זה. ולא על הנגלות בלבד נגלה הקדוש ברוך הוא עליהם לכרות ברית עמהם, אלא אף על הסתרים. אמרו לו, על הגלויים אנו כורתים ברית עמך, ולא על הסתרים שלא יהא אחד ממנו חוטא בסתר, ויהא הצבור מתמשכן, [ושנאמר הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו].

(13) ירושלמי סוטה ז:ה

אמר רבי שמעון בן לקיש: בִּירְדָן קִיבְּלוּ עֲלֵיהֶן אֶת הַנִּסְתָּרוֹת. אָמַר לֵהֶן יְהוֹשֻׁעַ: [אִם אֵין אַתֶּם] מְקַבְּלִין עֲלֵיכֶם אֶת הַנִּסְתָּרוֹת, הַמֵּים בָּאֵין וְשׁוֹטְפִין אַתְכֶם. אָמַר רַבִּי סִימּוֹן בֶּר זִבְדָּא: וְיֵאוֹת, תִּדְעַ לָךְ שֶׁהוּא כֵן. שֶׁהָרִי עָכָן חָטָא, וְרוּבָה שֶׁלֹּסְנֵהֶדְרִין נִפְלָה בְּעִי. אָמַר רַבִּי לִוִּי: בִּיבְנָה הוֹתֶרָה הָרְצוּעָה. יִצְתָה בֵּת קוֹל וְאָמְרָה: אֵין לָכֶם עֶסֶק בְּנִסְתָּרוֹת.

(14) ויקרא כו:לז

וּכְשָׁלוּ אִישׁ-בְּאַחִיו כַּמִּפְנֵי-חָרֵב וְרִדְף אֵין וְלֹא-תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם:

(15) ספרא בחוקותי פרשה ב

וכשלו איש באחיו אינו אומר איש באחיו אלא איש בעון אחיו, מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה.

(16) איכה רבה (בובר) פרשה ג

והלא כל ישראל ערבים אלו לאלו, דכתיב וכשלו איש באחיו, אל תאמר באחיו, אלא בעונות אחיו, מכאן שישראל ערבין אלו לאלו

(17) חידושי הריטב"א מסכת שבועות דף כז עמוד א

גירסת רש"י אי הכי בדבר הרשות נמי לא משכחת לה אלא מדאיצטריך קרא לרבות הטבת אחרים מכלל דקראי לא בדבר מצוה כתיבי וכו' והאי או מיבעי ליה לחלק. וזו גירסא קצרה ונוחה באורחא דתלמודא, והכי פירושה דבשלמא לדידי לא בעינן הטבה דומיא דהרעה ולא הרעה דומיא דהטבה לא בדבר מצוה ולא בדבר הרשות, ומשכחת שפיר קראי בין בדבר הרשות בין בדבר מצוה, אבל לדידך דבעינן חדא דומיא דחברתה לא משכחת קרא ואפילו בדבר הרשות לחוד, דאי אמרת הרעה דומיא דהטבה, סתם הטבה היא שיאכל דברים הטובים והרעה דדמיה לה שלא יאכל דברים הרעים והו"ל הרעה הטבה גופה, ואי אמרת הטבה דומיא דהרעה הרעה היא מן הסתם שלא יאכל דברים הטובים והטבה דדמיה לה שיאכל דברים הרעים והו"ל הטבה גופה הרעה, אלא לית לן למינקט האי טעמא כלל, ואי בעית לאוכוחי דלאו בדבר מצוה כתיבי קראי הכי אית לן למימר, דכיון דאצטריך רחמנא למיכתב או להטיב לרבות הטבת אחרים לקרבן מכלל דלאו בדבר מצוה כתיבי קראי, דהשתא ומה בנשבע לבטל מצוה ולא ביטל חייב קרבן אף על פי שמריע בזה לעצמו וגם לאחרים, דכל ישראל ערבים זה לזה, נשבע להיטיב לאחרים ולא היטיב מבעיא דחייב קרבן, אלא ודאי ש"מ לאו בדבר מצוה כתיבי קראי אלא בדבר הרשות גרידא, הדר פריך תלמודא דהאי או להטיב מיבעי ליה לחלק וכו' ומתרץ ואזיל.

(18) שבועות לח ע"ב - לט ע"ב

ת"ר: שבועת הדיינים אף היא בלשונה נאמרה, אומרים לו: הוי יודע, שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא בסיני לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. וכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקא, וכאן נאמר לא ינקא. וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו, וכאן ממנו וממשפחתו, שנאמר: אל תתן את פיך לחטא את בשרך, ואין בשרו אלא קרובו, שנאמר: ומבשרך לא תתעלם. וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו, וכאן ממנו ומכל העולם כולו, שנאמר: אלה וכחש. ואימא: עד דעביד להו לכולהו! לא ס"ד, דכתיב: מפני אלה אבלה הארץ, וכתיב: על כן תאבל הארץ ואומלל כל יושב בה. וכל עבירות שבתורה, אם יש לו זכות תולין לו שנים ושלשה דורות, וכאן נפרעין ממנו לאלתר, שנאמר: הוצאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגגב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו, הוצאתיה - לאלתר, ובאה אל בית הגגב - זה הגגב דעת הבריות, שאין לו ממון אצל חבירו וטוענו ומשביעו, ואל בית הנשבע בשמי לשקר - כמשמעו, ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו - הא למדת, דברים שאין אש ומים מכלין אותן - שבועת שקר מכלה אותן. אם אמר איני נשבע - פוטרין אותו מיד, ואם אמר הריני נשבע - העומדין שם אומרים זה לזה: סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה וגו'. וכשמשיעין אותו, אומרים לו: הוי יודע, שלא על דעתך אנו משיעין אותך אלא על דעת המקום ועל דעת ב"ד. שכן מצינו במשה רבינו, כשהשביע את ישראל אמר להן: דעו, שלא על דעתכם אני משיע אתכם אלא על דעת המקום ועל דעתי, שנאמר: ולא אתכם לבדכם וגו' כי את אשר ישנו פה; אין לי אלא אותן העומדין על הר סיני, דורות הבאים וגרים העתידים להתגייר מנין? ת"ל: ואת אשר איננו; ואין לי אלא מצוה שקיבלו עליהם מהר סיני, מצות העתידות להתחדש, כגון מקרא מגילה, מנין? ת"ל: קימו וקבלו, קיימו מה שקבלו כבר. מאי אף היא בלשונה נאמרה? כדתנן, אלו נאמרין בכל לשון: פרשת סוטה, וידוי מעשר, קריאת שמע ותפלה, וברכת המזון, ושבועת העדות ושבועת הפקדון, וקאמר נמי: שבועת הדיינים אף היא בלשונה נאמרה. אמר מר, אומרינו לו: הוי יודע, שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. מ"ט? אילימא משום דאתיהב בסיני, עשר דברות נמי אתיהב! ואלא משום דחמירא, ומי חמירא? והתנן: אלו הן קלות - עשה ולא תעשה חוץ מלא תשא, חמורות - זו כריתות ומיתות ב"ד ולא תשא עמהן! אלא כדקתני טעמא: וכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקא, וכאן נאמר לא ינקא. וכל עבירות שבתורה לא נאמר בהן לא ינקא? והכתיב: ונקא לא ינקא! ההוא מיבעי ליה לכדרכי אלעזר, דתניא, רבי אלעזר אומר: אי אפשר לומר ונקא - שכבר נאמר לא ינקא, א"א לומר לא ינקא - שכבר נאמר ונקא! הא כיצד? מנקה הוא לשבים, ואינו מנקה לשאינן שבים. כל עבירות שבתורה נפרעין ממנו, וכאן ממנו וממשפחתו. וכל עבירות שבתורה ממשפחתו לא? והכתיב: ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו! ותניא, אמר ר"ש: אם הוא חטא, משפחתו מה חטאת? לומר לך: אין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולה מוכסין, ושיש בה לסטים שאין כולה לסטים, מפני שמחפין עליו! התם בדינא אחרינא, הכא בדינא דידה; כדתניא, רבי אומר: והכרתי אותו - מה ת"ל? לפי שנאמר ושמתי אני את פני, יכול כל המשפחה כולה בהיכרת? ת"ל: אותו, אותו בהיכרת, ולא כל המשפחה כולה בהיכרת. וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו, וכאן ממנו ומכל העולם כולו, (שנאמר: אלה וכחש, וכתיב: על כן תאבל הארץ. ואימא: עד דעביד להו לכולהו! לא ס"ד, דכתיב: מפני אלה אבלה הארץ). וכל עבירות שבתורה מכל העולם לא? והכתיב: וכשלו איש באחיו - איש בעון אחיו, מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה! התם שיש בידם למחות ולא מיחו. מאי איכא בין רשעים דמשפחתו לרשעים דעלמא, בין צדיקים דמשפחתו לצדיקים דעלמא? הוא בשאר עבירות בדיניה, ורשעים דמשפחה בדין חמור, ורשעים דעלמא בדין הקל, צדיקי דהכא והכא פטירי; גבי שבועה - הוא ורשעים דמשפחה כדיניה, ורשעים דעלמא בדין חמור, וצדיקי דהכא והכא בדין הקל.

(19) סוטה לז'ע"א-ע"ב

הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה כו'. תנו רבנן: ברוך בכלל ברוך בפרט, ארור בכלל ארור בפרט, ללמוד וללמד לשמור ולעשות - הרי ארבע, ארבע וארבע הרי שמונה, שמונה ושמונה הרי שש עשרה, וכן בסיני, וכן בערבות מואב, שנא': אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה וגו', וכתוב: ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו', נמצא מ"ח בריתות על כל מצוה ומצוה. ר"ש מוציא הר גריזים והר עיבל, ומכניס אהל מועד שבמדבר. ובפלוגתא דהני תנאי; דתניא, רבי ישמעאל אומר: כללות נאמרו בסיני ופרטות באהל מועד; ר' עקיבא אומר: כללות ופרטות נאמרו בסיני, ונשנו באהל מועד, ונשתלשו בערבות מואב, ואין לך כל דבר מצוה ומצוה שכתובה בתורה, שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה בריתות. ר' שמעון בן יהודה איש כפר עכו אמר משום רבי שמעון: אין לך מצוה ומצוה שכתובה בתורה, שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה בריתות של שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים. אמר רבי: לדברי רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו, שאמר משום רבי שמעון: אין לך כל מצוה ומצוה שכתובה בתורה, שלא נכרתו עליה ארבעים ושמונה בריתות של שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, נמצא לכל אחד ואחד מישראל שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים. מאי בינייהו? אמר רב משרשיא: **ערבא וערבא דערבא איכא בינייהו.**

(20) נתיבות עולם, נתיב הצדקה פ"ו

אבל הפי' הנראה כי כאשר נכנסו ישראל לארץ היו ישראל עם אחד לגמרי, וראיה לזה שהרי כל זמן שישראל לא עברו הירדן ולא באו לארץ לא נעשו על הנסתרות **עד שעברו ונעשו ערבים זה בעד זה**, הרי שלא נעשו ישראל ערבים זה בעד זה, כי נקרא ערב שהוא מעורב עם השני, ולא נעשו ישראל מחוברים להיות עם אחד לגמרי עד שבאו לארץ והיו ביחד בארץ והיה להם מקום אחד הוא ארץ ישראל, וע"י ארץ ישראל הם עם אחד לגמרי, ולכך כתיב ג"כ להיות לכם לאלקים, כי יש להם אל אחד, ולפיכך את כספך לא תתן בנשך ובמרבית לא תתן אכלך

(21) שר"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן שיד

אך נראה לי ברור של דברים כי מעלת ארץ ישראל על חוץ לארץ להשוכנים בה כתב מהר"ל [נתיבות עולם נתיב הצדקה פ"ו] בענין ערבות שהי' בתחילת ביאתם לארץ. כי הארץ עושה להשוכנים עלי' כאיש אחד. מאחר שהיא מיוחדת לישראל הארץ מצרפתם להיות אחד. **ע"כ נעשו ערבים זה לזה בשעה שעברו הירדן** ובאו לארץ ישראל עיין בדבריו. וזה נרמז גם כן בש"ס הוריות (דף ג' ע"א) בהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל הנך אקרי קהל. אבל אינך לא אקרי קהל. ועל כן צריך לקדש בארץ ישראל דוקא. דנחשב כאלו קדשוהו כל הקהל מאחר שכולם כאיש אחד ומועיל הקידוש לכל ישראל:

(22) ראש השנה כט ע"א-ע"ב

תני אהבה בריה דר' זירא **כל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא** חוץ מברכת הלחם וברכת היין שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא. בעי רבא ברכת הלחם של מצה וברכת היין של קידוש היום מהו כיון דחובה הוא מפיק או דלמא ברכה לאו חובה היא.

(23) רש"י שם

אע"פ שיצא מוציא – שהרי **כל ישראל ערבין זה בזה למצות**. חוץ מברכת הלחם והיין – ושאר ברכת פירות וריחני שאינן חובה אלא שאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה ובזו אין כאן ערבות שאינו חובה על האדם לא ליתנהי ולא ליברך.

(24) ד"טב"א ראש השנה כ"ט.

תני אהבה בריה דר' זירא וכו' – פי' כל ברכות המצות אף על פי שיצא מוציא **שאף על פי שהמצות מוטלות על כל א' הרי כל ישראל ערבין זה לזה וכולם כגוף א' וכערב הפורע חוב חבירו** ובכלל זה גם ברכות דק"ש שש"צ מוציא י"ח מהם אפילו את הבקי ובלבד בצבור כדמוכח בפ' מי שמתו אבל בק"ש ותפלה אינו מוציא את הבקי כדאמר טעמא בירושלמי בדין הוא שיהא כל א' וא' משנן בפיו ושיהא כל א' מבקש רחמים על עצמו וכן בכל ברכות של שבת אף על פי שיצא מוציא. חוץ מברכת הלחם כו' – לפי שהם ברכות רשות וכן בכל ברכות הנהנין וכיון דלא הוי חובה אין כל ישראל ערבין זה לזה כדי להוציאו.

(25) ר"י מלוניל ראש השנה כ"ט.

אע"פ שיצא מוציא. **דכל ישראל ערבים זה לזה לענין חיוב המצות**. חוץ מברכת הלחם. דברכת הנאה היא ולא חובה שאם רצה יאכל ואם רצה יתענה ובזה לא נעשה לו ערב ואיך יברך הוא ולא נהנה ממנו.

(26) ר' יהודה אלמדארי ראש השנה כ"ט.

כל הברכות כולן. כגון ט' ברכות של ראש השנה ותפלות וכל ברכה שהיא של מצוה]. אעפ"י שיצא. [מוהתפלל או בירך לעצמו]. מוציא. [מאחרים ידי חובתן] **דכיון שהוא חובה עליו יכול חבירו להוציאו מחובתו שהרי כל ישראל ערבים זה בזה למצות**.

חוץ מברכת הלחם וברכת היין. [משאין מצוה לאכול ולשתות ואפילו בשבת וי"ט איפשר לענג בשאר מיני פירות ובשאר אוכלין]. וה"ה ברכת הפירות וריחני שאינן חובה דהנאת גופו הוא וכל זמן שאינו אוכל ושותה ומריח אינו חייב לברך לפיכך אין חבירו ערב בדבר להאכילו על ידי ברכתו.

(27) ר"ן על ר"ף ר"ף ראש השנה ח ע"ב

תני אהבה בריה דרבי זירא כל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא. **שהרי כל ישראל ערבים זה לזה במצות וכיון שלא יצא חבירו כמי שלא יצא הוא דמי:** חוץ מברכת הלחם. וה"ה לכל ברכת פירות שהנהנה חייב לברך ולא שייך בהו ערבים זה לזה שאין זה חובת אדם דלא לתנהי ולא ליברך:

(28) משנה כתב יד קאופמן ראש השנה ג:ח

חרש שוטה וקטן אינו מוציא את הרבים ידי חובתן.

זה הכלל: כל שאינו חייב בדבר, אינו מוציא את הרבים ידי חובתן.

(29) ברכות כ"ב

א"ל רבינא לרבא: נשים בברכת המזון, דאורייתא או דרבנן? למאי נפקא מינה – לאפוקי רבים ידי חובתן.

אי אמרת (בשלמא) דאורייתא, אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא.

(אלא אי) אמרת דרבנן, הוי "שאינו מחויב בדבר",

וכל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן. מאי?

ת"ש: באמת אמרו בן מברך לאביו ועבד מברך לרבו ואשה מברכת לבעלה,

אבל אמרו חכמים: תבא מארה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו.

אי אמרת בשלמא דאורייתא, אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא.

אלא אי אמרת דרבנן, אתי דרבנן ומפיק דאורייתא!?

ולטעמך קטן בר חיובא הוא?

אלא הכא במאי עסקינן – כגון שאכל שיעורא דרבנן, דאתי דרבנן ומפיק דרבנן.

(30) תלמוד ירושלמי ברכות ג:ג (ו ע"ב)

תני כל מצו' שאדם פטור' אד' מוציא את הרבי' ידי חובתן חוץ מברכת המזון והא דתנינן **כל שאינו****חייב בדבר אין מוציא את הרבים ידי חובתן** הא אם היה חייב אפי' אם יצא מוציא א"ר לייא שנייא

היא ברכת המזון דכתיב בה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך מי שאכל הו' יברך ר' יוסי ור' יודה בן פזי

הוו מתיבי' אמרו לא מסתבר' בקרית שמע שיהא כל אחד ואחד משנן בפיו לא מסתבר' בתפילה

שיהא כל אחד ואחד מבקש רחמים על עצמו

(31) דא"ש מסכת ברכות פרק ג סימן יג

א"ל רבינא לרבא נשים חייבות בברכת המזון דאורייתא או דרבנן דכתיב וברכת [על] הארץ ונשים לא נטלו חלק בארץ

ומנ"מ לאפוקי אחרים ידי חובתן אי אמרת דאורייתא אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא. וא"א דרבנן הויא ליה שאינו מחויב

בדבר ואינו מוציא אחרים ידי חובתן מאי *ת"ש באמת אמרו בן מברך לאביו ועבד לרבו ואשה מברכת לבעלה אבל

אמרו חכמים תבוא מארה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו אי אמרת בשלמא דאורייתא אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא

אלא אי אמרת דרבנן אתי דרבנן ומפיק דאורייתא. ולטעמך קטן בר אפוקי אחרים הוא אלא הכא במאי עסקינן דאכל

שיעורא דרבנן ואתי דרבנן ומפיק דרבנן ולא אפשריטא הבעיא הלכך נשים אינן מוציאות את אחרים ידי חובתן. וא"ת

מ"ש מהא דאמר' לקמן בפרק שלשה שאכלו (דף מח א) להוציא את אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן ובשיעור

כזית אינו חייב אלא מדרבנן ואפילו הכי מוציא אחרים שאכלו כדי שביעה וחייבין מן התורה. ואם כן באשה נמי אף

על פי שאינה חייבת אלא מדרבנן תוציא אחרים שחייבין מן התורה. ו"ל דלא דמי דאיש אף על גב שלא אכל כלום דין

הוא שיפטור את אחרים **דכל ישראל ערבים זה בזה** אלא מדרבנן אמרו שלא יברכו ברכת הנהנין בלא הנאה לפיכךכשאכל כזית אף על פי שאינו נתחייב אלא מדרבנן מוציא את אחרים שאכלו כדי שביעה. **שערב הוא בעבורם ועליו****הוא להציל מן העון ולפטור אותן מן המצות** אבל **אשה אינה בכלל הערבות** לכך אינה מוציאה אלא מי שחיובו מדרבנן: